HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

בזמן שהיובל נוהג ר' יוחנן אמר מביא וקורא ר"ל אמר [א]מביא ואינו קורא רבי יוחנן אמר מביא וקורא קנין פירות כקנין הגוף דמי ר"ל אמר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וצריכא דאי איתמר בההיא קאמר ריש לקיש דכי קא נחית אדעתא דפירא קא נחית אבל בהך דאדעתא דגופיה קא נחית אימא מודי ליה לר' יוחנן ואי איתמר בהא בהא קאמר רבי יוחנן אבל בהך אימא מודי ליה לריש לקיש צריכא ת"ש א)[ב]הקונה אילן וקרקעו מביא וקורא הכא במאי עסקינן בזמן שאין היובל נוהג ת"ש ב)[ג]הקונה שני אילנות בתוך שדהו של חבירו מביא ואינו קורא [ד]הא שלשה מביא וקורא ה"נ בזמן שאין היובל נוהג והשתא דאמר רב חסדא [ה]מחלוקת ביובל שני אבל ביובל ראשון דברי הכל מביא וקורא דאכתי לא סמך דעתייהו ג) ל"ק הא ביובל ראשון הא ביובל שני לימא כתנאי ד)[ו]מנין ללוקח שדה מאביו והקדישה ואח"כ מת אביו מניין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל [1]אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה דברי ר' יהודה ור"ש ר"מ אומר מניין ללוקח שדה מאביו ומת אביו ואח"כ הקדישה מניין שתהא לפניו כשדה אחוזה ת"ל אם את שדה מקנתו אשר לא משדה אחוזתו שדה שאינה שדה אחוזה יצתה זו שהיא שדה אחוזה ואילו לרבי יהודה ור"ש מת אביו ואח"כ הקדישה [ז]לא צריכא קרא מאי לאו בהא קמיפלגי דר"מ סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי ובהא במיתת אביו הוא דלא ירית ולא מידי והלכך מת אביו ואח"כ הקדישה צריך קרא רבי יהודה ור"ש סברי קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי ובהא במיתת אביו השתא הוא דקא ירית והלכך מת אביו ואח"כ הקדישה לא צריכא קרא וכי איצטריך קרא להקדישה ואח"כ מת אביו הוא דאיצטריך אמר רב נחמן בר יצחק לעולם אימא לך ה)בעלמא קסברי ר' יהודה ור"ש קנין פירות כקנין הגוף דמי והכא רבי יהודה ור"ש קרא אשכחו ודרוש לכתוב רחמנא אם את שדה מקנתו אשר לא אחוזתו מאי משדה אחוזתו שדה שאינה ראויה להיות שדה אחוזה יצתה זו שראויה להיות שדה אחוזה א"ר יוסף אי לאו דא"ר יוחנן קנין פירות כקנין הגוף דמי ו)לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש ז)דא"ר אסי א"ר יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל ואי ס"ד לאו כקנין הגוף דמי לא משכחת דמייתי ביכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון אמר רבא קרא ומתניתא מסייעי ליה לר"ל קרא

במספר

בזמן שהיובל נוהג. כל מכירת קרקע לפירות שהרי חוזר הגוף ביובל: **אדעתא דפירא נחית.** ולאו אדעתא למקנייה לארעא אפילו שעה אחת: **הקונה שני אילנות בתוך שדהו של חבירו.** דקי"ל בבבא בתרא (דף פא.) דלא קנה קרקע הלכך אינו קורא דלא מצי למימר פרי האדמה אשר נתתה לי: **הא שלשה.** דקיימא לן דקנה קרקע תחתיהן וביניהן ח) כמלא אורה וסלו: **מביא וקורא.** ואע"ג דהדרא ביובל: **מחלוקת.** דריש לקיש ורבי יוחנן: **ביובל שני.** שמנו ישראל שכבר הורגלו להחזיר קרקעות בההיא קאמר ריש לקיש מביא ואינו קורא דסמכא דעתיה דמוכר דודאי הדרא ליה וזה בטוח שיחזירנה: **[ביובל ראשון].** כל הני מתנייתא ביובל ראשון: **כתנאי.** קנין פירות אי כקנין הגוף דמי אי לא: **שדה אחוזה.** אם הקדישה ולא גאלה קודם היובל ומכרה גיזבר לאחר אינה נגאלת עוד וכשהיא יוצאה ביובל מיד הלוקחה מן הגזבר מתחלקת לכהנים שנא' (ויקרא כז) ואם לא יגאל את השדה וגו' והיה השדה בצאתו וגו'. ושדה מקנה כשהקדישה ולא גאלה ומכרה הגזבר כשהיא יוצאה ביובל חוזרת לבעלים הראשונים שמכרוה למקדיש שנאמר ט) בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו וגו': **מניין ללוקח שדה מאביו והקדישה.** בחיי אביו בעודה בידו שדה מקנה: **ואחר כך מת אביו.** ונעשית לו אחוזה: **מניין שתהא לפניו כשדה אחוזה.** אם לא גאלה ומכרה הגזבר שיוצאה לכהנים ביובל: **אשר לא משדה אחוזתו.** קרא יתירא הוא: **שדה שאינה ראויה.** בשעה שהקדישה להיות לו שדה אחוזה לעולם: **יצתה זו כו'.** וכל שכן מת אביו ואחר כך הקדישה דבשעת הקדש כבר היתה אחוזה: **ר' מאיר אומר.** זו אינה שדה אחוזה וחוזרת לו מחמת אביו שמכרה לו וקרא כי אתא למת אביו ואחר כך הקדישה אתא: הכי גרסינן **ואילו לר' יהודה ור' שמעון מת אביו ואח"כ הקדישה לא צריך קרא מאי לאו בהא קמיפלגי כו'.** ולא גרסינן הכא אלא לאו דאזלי בתר פדיון ובמס' ערכין (דף יד:) גרסינן לה: **לא צריכא קרא.** דאי צריכא קרא הקדישה ואח"כ מת אביו מנא להו: **קנין פירות.** שהיתה קנויה לו מאביו בשעה שמת אביו וקנין פירות הוא שהרי היובל נוהג: **כקנין הגוף דמי.** וכי מיית אביו לא ירית מידי ולא הויא ליה אחוזה הלכך אי לאו דרבייה קרא לא הוה אמינא דתיהוי כשדה אחוזה ולאצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה: **לאו כקנין הגוף דמי.** וכי מית אביו ירית גופא הלכך מת אביו ואחר כך כו': **כקנין הגוף דמי.** ומודו דמת אביו ואחר כך הקדישה צריכא קרא: **והכא קרא אשכחו ודרוש.** לרבויי מינה אף הקדישה ואחר כך מת אביו דאם כן דלא מרבי אלא מת אביו ואחר כך הקדישה: **לכתוב קרא אשר לא אחוזתו.** ולא לכתוב משדה: **לקוחות הן.** דאין ברירה והוי כמו שהחליפו חלקיהן: **ומחזירין ביובל.** משום מלות יובל וכיון דאמר ירושה המתחלקת הויא לקיחה אם אית ליה קנין פירות דהיינו כל לקיחה שבשעת יובל לאו כקנין הגוף דמי ואין מביא וקורא: **לא משכחת.** מביא וקורא אלא בירושה שלא נחלקה משנפלה בימי יהושע דהיינו חד בר חד שלא היו לו ולאביו ולכל הדורות למפרע עד יהושע שני בנים לאיש אחד שיחלקו ירושה:

לא דכ"ע קנין פירות כקנין הגוף דמי. דיחויא בעלמא הוא דרבי יהודה אית ליה בהחובל (ב"ק דף צ.) גבי דין יום או יומים דלאו כקנין הגוף דמי א): **אי לאו דאמר ר' יוחנן קנין פירות כו'.** הקשה רבינו תם ואנו איך מלאנו ידינו ורגלינו דקיימא לן כריש לקיש דלאו כקנין הגוף דמי כדאמרינן בריש החולץ (יבמות דף לו:) וקיימא לן נמי דבדאורייתא אין ברירה דבסוף מסכת ביצה (דף לח.) פסקינן כרבי אושעיא[ב] ורב נחמן דקיימא לן (כתובות יג.) כוותיה בדיני קאמר בריש[ג] פרק ב' דקדושין (דף מב:) האחים שחלקו הרי הן כלקוחות פחות משתות נקנה מקח ופסקינן נמי בהמוכר את הבית (ב"ב דף סה.) דאין להן דרך זה על זה דמוכר בעין יא) רעה מוכר אלמא לקוחות הן והא דפסקינן בפ' בית כור (שם דף קז.) כרב דאמר בטלה מחלוקת לאו משום דיורשין הוו אלא משום דהוו כלקוחות באחריות ויורשין דקאמר רב לאו יורשין ממש אלא כלומר כיורשין וברוב ספרים גרסינן הכי בפרק קמא דבבא קמא (דף ט.)[ד] ומיהו רב אסי דאמר יחלוקו ומספקא ליה אי יורשין הוו היינו יורשין ממש כדמוכח בפרק יש בכור (בכורות דף מח.) גבי חמש ולא חצי חמש ורבי אסי אמר רבי יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן לאו היינו רב אסי אי נמי הא דידיה הא דרביה והא דפסקינן בנדרים בפרק השותפין (דף מו:) כר"א בן יעקב בשותפין שנדרו הנאה זה מזה דמותר ליכנס לחצר לאו מטעמיה דטעמיה משום ברירה כדמוכח בפרק הפרה (ב"ק דף נא:) אלא משום דויתור הוא כרבינא בחזקת הבתים (ב"ב דף נז:) ומותר במודר הנאה[ה] וי"ל דדוקא בההיא לחודה בהכותב לבנו מהיום ולאחר מיתה קיימא לן כריש לקיש דלאו כקנין הגוף דמי משום דאבא לגבי ברא אחולי מחיל דהכי מצריך להו בפרק יש נוחלין (שם דף קלו:) לתרי מילי דריש לקיש דהכא ודהתם אבל בעלמא קיימא לן דכקנין הגוף דמי ואף על גב דקאמר הכא רבא קרא ומתניתא מסייעי ליה לריש לקיש לרבא לא סבירא ליה הכי דאם לא כן לא מצא ידיו ורגליו דרבא סבר לקוחות הן בפרק ב' דקדושין (דף מב:) ובפרק הזהב (ב"מ דף מח.) קאמר רבא נמי גבי משיכה מפורשת מן התורה קרא ומתניתא מסייעי ליה לריש לקיש אף על גב דרבא קאי כר' יוחנן בר מתלת (יבמות דף לו.) ועי"ל דדוקא רבי יוחנן אית ליה דמחזירין זה לזה ביובל[ו] אבל שאר אמוראים סברי אע"ג דלקוחות הן אין מחזירין דמכר הוא דאמר רחמנא ליהדר ירושה ומתנה לא והשתא אתי שפיר יב) וא"ת לרבי יוחנן דמחזירין זה לזה ביובל תו לא משכחת שדה אחוזה[ז] דכולהו הוו שדה מקנה ולא תתחלק לכהנים וגם יפדוה בשויה ולא בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף וי"ל כיון דתחת זו תחזור לו אחרת לא קרינן בה שדה מקנה אלא שדה אחוזה:

הדרן עלך השולח

מסורת הש"ס

א) בכורים פ"א מי"א, ב) ב"ב [מז.] פא. בכורים פ"א מ"ו, ג) נ"א אפילו תימא בזמן שהיובל נוהג ול"ק, ד) ב"ב עב: ערכין יד. [כו:], ה) [ערכין כו:], ו) [יבמות עז:], ז) בכורות נב: ב"ק סט: ביצה לז: לעיל כה., ח) [רש"ש מוסיף: וחולה לכן], ט) [ויקרא כז], י) [וע"ע תוס' ב"ב נ: ד"ה קנין], יא) יפה. רש"ל, ועי' מהרש"א, יב) [וע"ע תוס' סוכה כד. ד"ה ר' יהודה ותוס' ב"ק פט: ד"ה הכי ותוס' בכורות נב: ד"ה אמר ר' יוסי],

מוסף רש"י

הקונה שני אילנות בתוך שדהו של חבירו מביא ואינו קורא. תנן בהמוכר את הספינה (ב"ב פא.) המוכר שתי אילנות לחבירו ולא פירש לו קרקע, לא קנה קרקע, אבל קנה שלשה קנה קרקע ואף על פי שלא פירש, הלכך גבי ביכורים נמי שתי אילנות מביא ואינו קורא, דלא מצי למימר פרי האדמה אשר נתתה לי, הא שלשה. דקנה קרקע, מביא וקורא (ב"ב כז.). **והקדישה ואח"כ מת אביו.** אע"ג דבשעת הקדש הואי שדה מקנה, הואיל ולאחר שמת אביו הוי שדה אחוזה (ערכין יד.) וכל שכן אם מת אביו תחלה ואחר כך הקדישה, דבשעת הקדשה כבר היתה שדה אחוזה ממש (רשב"ם ב"ב עב:). **מנין שתהא לפניו כשדה אחוזה.** ונפדית בחמשים שקלים ולא בשויה (ערכין יד.). **אם את שדה מקנתו.** וסיפיה דקרא ונתן את הערכך (ב"ב שם). **שדה שאינה ראויה.** בשעת הקדש, להיות שדה אחוזה. היום ולמחר, כגון שלקחו מאחר, אי נמי מאביו ולא מת קודם היובל (שם) יש לה דין שדה מקנה לפדות בשויה יצתה זו כו' (ערכין יד:). **ואח"כ הקדישה.** דבשעת הקדש היא שדה אחוזה, אבל הקדישה ואח"כ מת אביו אינה אלא כשדה מקנה (שם). **יצתה זו שהיא שדה אחוזה.** בשעה שהקדישה, דאילו לא מת אביו היתה חוזרת ביובל לאביו, דכתיב בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו, ועתה כשמת אביו הרי היא לו שדה אחוזה (ויחזור לו ביובל) אבל הקדישה ואח"כ מת אביו ס"ל לר"מ דאינה כשדה אחוזה (ב"ב שם). **דר"מ סבר קנין פירות.** שהיתה קנויה לו לבן בחיי אביו לפירות לאכול הפירות ולא לגופה, שהרי עתיד לחזור ביובל, כקנין הגוף דמי. הלכך כי מת אביו עד שלא הקדישה אי לא אשמועינן קרא דתיהוי כשדה אחוזה הוה אמינא לאו שדה אחוזה היא, דבלאו מיתת אביו היתה קנויה לו, הלכך איצטריך קרא להכי, אבל הקדישה בעודה שדה מקנה ואח"כ מת אביו לא רביא לן קרא דתיהוי אחוזה אלא שדה מקנה היא (ערכין כו:). **ור' יהודה ור"ש סברי כו' לאו כקנין הגוף דמי.** וכי מת אביו קודם שהקדישה הוא דקא ירית לה לגופה ושדה אחוזה היא, והלכך להאי לא איצטריך קרא לרבוי דהא אחוזה גמורה היא, שבחיי אביו לא היתה קנויה לו, וכי אתי קרא להקדישה ואח"כ מת אביו, דאע"ג דבשעת הקדש הואי שדה מקנה, השתא דמת אביו קודם פדיון שדה אחוזה היא (שם). **בעלמא כו' כקנין הגוף דמי.** ולמת אביו ואח"כ הקדישה נמי איצטריך קרא (שם). **קרא אשכחו ודרוש.** דהקדישה ואח"כ מת אביו תיהוי אחוזה, דאל"כ דלא רבי לן קרא אלא מת אביו ואח"כ הקדישה, **לכתוב רחמנא כו' אשר לא אחוזתו.** ומתרצינא הא דר' מאיר דדריש יצתה זו שהיא כבר אחוזה, משדה למה לי, ש"מ לכדאמרינן למדרש הקדישה ואח"כ מת אביו, יצתה זו. שבשעת הקדש היתה ראויה להיות שדה אחוזה (ערכין כז.). **לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש.** כלומר לא היה יכול לעמוד בדבריו (יבמות עז:). **האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל.** ולא אמרינן הוברר הדבר שזה חלק המגיע לכל אחד וירושה לא קאמר דתיהדר, אלא אמרינן חלקו של זה היה ראוי לזה והחליפו והרי היא כמקח וחוזרין ומחליפין ביובל (ב"ק סט: וכעי"ז ביצה לז: ולעיל כה.) וחוזרין וחולקין (בכורות נז.).

עין משפט נר מצוה

קסא א מיי' פ"ד מהל' בכורים הלכה ז סמג עשין קלט קמ:

קסב ב מיי' שם פ"ב הלכה יג:

קסג ג מיי' שם פ"ד הלכה ד:

קסד ד מיי' שם פ"ב הלכה יג:

קסה ה מיי' שם פ"ד הלכה ז:

קסו ו ז מיי' פ"ד מהל' ערכין הלכה כח:

◆

תורה אור השלם

1. וְאִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ יַקְדִּישׁ לַייָ: ויקרא כז כב

◆

מוסף תוספות

א. [ו]לא קאמר אלא דמהכא ליכא למילף מינה. תוס' ב"ב נ: ד"ה קנין. ב. דאמר בדאורייתא אין ברירה ובדרבנן יש ברירה. תוס' הרא"ש. ג. גי' תוס' הרא"ש: קאמר. ד. 'כיורשין'. תוס' הרא"ש. ה. ואע"ג דמשנת ר"א בן יעקב קב ונקי, היכא דמוכח לא סמכינן עלה. תוס' הרא"ש. ועיי"ש שהאריך ליישב שיטת ר"ת עלמו לקושיתו, ודחה דבריו [וכ"ה ברשב"א], ומי' בדרך אחרת. ו. להכי דייק עלה רבי יוחנן דלא מצא ידיו ורגליו. תוס' ב"ק פט: ד"ה הכי. ועע"ש סברת הפלוגתא בין ר' יוחנן לבין שאר אמוראים בדרך אחרת, וכ"ה כאי נמי בתוס' בכורות נב:, וכן באר בתוס' הרא"ש כאן. ז. אלא חד בר חד. תוס' הרא"ש.

◆

פסקי רי"ד

בכורים כי יאמרו כיון שהשדה היתה תחלה של ישראל והיא עכשיו ביד ישראל היאך אינו מביא בכורים ולא ידעו כי מפני שהיתה יד עובד כוכבים באמצע וחנטו ברשותו אינו מביא. לפיכך חייבוהו להביא ודוקא בבכורים חייבוהו מפני שצריכים הבאת מקום ואם יראו שלא יביא יבא נפיק מיניה חורבא אבל תרומות ומעשרות שאדם מפריש ונותן בתוך ביתו לא חייבוהו דלא נפיק מיניה חורבא שמי יודע מה שעשה זה האיש בתוך ביתו הלכך אוקימנא אדאורייתא ודוקא כשהיתה תחלה של ישראל ומכרה לעובד כוכבים וחזר ישראל ולקחה ממנו מליאה פירות גזרו רבנן שיביא אבל אם היתה נחלת אבותיו של גוי ולקחה ישראל ממנו מלאה פירות לא גזרו עליו שיביא דלא נפיק מיניה חורבא דמידע ידעי דהך שדה של עובד כוכבים היתה ולא תימא דוקא אם חזר ולקחה ממנו מי שמכרה לו הוא דחייבוה רבנן אבל ישראל אחרינא לא דמדתני וחזר ולקחה ממנו ישראל (תני) ותו תני הלוקח מביא בכורים ש"מ דבכל אדם קאמר דאילו כן הוי ליה למתני הכי וחזר ולקחה ממנו מביא בכורים מפני תיקון העולם אלא לאו ש"מ בכל אדם קאמר ואפ"ה תני וחזר כלומר תחלה היתה של ישראל ומכרה לעובד כוכבים ועוד חזר ישראל ולקחה ממנו אמר רבה אין קנין לכנעני בא"י להפקיע מיד מעשר שנא' כי לי הארץ לי קדושת הארץ ור' אלעזר אמר יש קנין לכנעני בא"י להפקיע מיד מעשר שנא' דגנך ולא דגן כנעני במאי קמיפלגי מר סבר דגנך ולא דגן כנעני ומר סבר דיגונך ולא דיגון כנעני פי' שאם מירח הכנעני כריו של ישראל פטור מן המעשרות עיין כל אלו הדינין בהלכות י"ב בספר הלקט: